

Солідарна відповідальність «держави — лабораторія — лікар — пацієнт» як запорука якісної лабораторної діагностики

У рамках науково-практичної конференції до Всесвітнього дня безпеки пацієнта «Безпека пацієнта, безпека медицини» виступив генеральний директор медичної лабораторії ДІЛА Олексій Бабиш. Тема його доповіді надто важлива для медичної спільноти – «Солідарна відповідальність: держава, лікар, лабораторія і пацієнт», що має на меті забезпечення високого рівня діагностики та лікування.

Кожен з учасників процесу лабораторної діагностики несе відповідальність не тільки за свою частину роботи, а й за усіх учасників у його рамках.

Солідарна відповідальність учасників процесу лабораторної діагностики

У цьому питанні важливо чітко розуміти, що відповідальність у рамках певної зони впливає на подальшу роботу кожного з учасників процесу. Так, держава відповідає за рівень освіти майбутніх фахівців – лікарів, а саме формує список їхніх знань і навичок, кваліфікаційні вимоги, за якими студенти складають тести та екзамени в освітніх закладах та в кінцевому підсумку отримують диплом. Держава також контролює роботу медичних лабораторій відповідно до стандартів якості.

Медична лабораторія у цій взаємодії повинна дотримуватися всіх стандартів роботи згідно з ISO 15189, а саме забезпечити видачу точних і достовірних результатів, надавати консультаційну підтримку лікарям, допомагати пацієнтам максимально правильно пройти необхідне дослідження.

У лікаря надважливе завдання – призначити правильний діагностичний алгоритм і порекомендувати лабораторію з найбільш достовірним методом дослідження. Лікар має ознайомити пацієнта з правилами підготовки до дослідження. Якщо є сумніви в правильності обраної діагностики, завжди слід проконсультуватися в клінічній службі лабораторії. І найголовніше – лікар повинен безперервно розвивати свої компетенції.

Своєю чергою, пацієнт має привчити себе свідомо підходити до вибору лабораторії, адже від цього залежить точність і достовірність результату дослідження. Пацієнт повинен чітко дотримуватися правил підготовки до дослідження та підвищувати свій рівень медичної обізнаності.

Під час свого виступу Олексій Бабиш звернув увагу й на те, що якість лабораторної діагностики залежить від усіх

трьох етапів дослідження: преаналітичного, аналітичного та постаналітичного.

За узагальненими світовими даними, 80% помилок найчастіше відбувається на преаналітичному етапі, 15% – на аналітичному і 5% – на постаналітичному

В Україні ситуація дещо інша: 10% помилок відбувається на преаналітичному етапі, 70% – на аналітичному і 20% – на постаналітичному.

На жаль, в Україні поки що багато помилок відбувається на аналітичному етапі лабораторної діагностики

Варто зазначити, що **преаналітичному етапу** в Україні сьогодні приділяється мало уваги, тоді як якість цього етапу залежить від декількох стейкхолдерів і має важливе значення:

- насамперед від лікаря, який повинен призначити правильне дослідження, порекомендувати лабораторію, де використовують найбільш достовірний діагностичний метод. Лікар має розказати пацієнту, як підготуватися до проходження лабораторного дослідження;
- від роботи медичної сестри у відділенні діагностичного центру, а саме від того, наскільки безпечно та правильно взятий біоматеріал у пацієнта, і від подальшого транспортування біоматеріалу до лабораторії;
- від пацієнта, який обирає лабораторію та дотримується правил підготовки до дослідження.

У світі саме на преаналітичному етапі стається 80% помилок. Аби уникнути цих помилок, потрібна взаємодія всіх учасників процесу. Лікар має отримати гарну освіту та розуміти, що він робить, а також постійно вдосконалювати свої знання в методах лабораторної діагностики. Держава, зі свого боку, має гарантувати можливість отримання гарної професійної освіти для лікарів. Медична лабораторія повинна забезпечити лікаря службою підтримки, куди він може звернутися та провести консультацію з клінічним патологом на випадок, якщо в нього недостатньо компетенції в питаннях лабораторної діагностики. А пацієнт має відповідально поставитися до підготовки до дослідження.

На **аналітичному етапі** йдеться про відповідність роботи лабораторії стандартам якості. На сьогодні це акредитація

за стандартом ISO 15189, де свою компетентність лабораторія повинна обґрунтувати наявністю підготовленого персоналу, формалізованих і працюючих процесів, якістю обладнання, якістю реагентів і вибором методу дослідження.

В Україні акредитацію відповідно до ISO 15189 мають тільки 23 лабораторії, з них 8 приватних лабораторій і 11 комунальних підприємств, решта – інститути, лабораторні центри, громадські центри здоров'я. Отже, на сьогодні лише 23 лабораторії акредитовані і якість їхньої роботи контролюється на рівні держструктур.

Медична лабораторія ДІЛА відповідає міжнародним і національним стандартам якості

Утім, на сьогодні немає регламентуючих документів, які б зобов'язували лабораторії проходити акредитацію. Тому вибір лабораторії (а відтак, якість аналітики в лабораторії) залишається за лікарем, але найчастіше вибирає пацієнт, що ще більше ускладнює отримання точного результату дослідження.

Постаналітичний етап – це етап, на якому проводиться клінічна верифікація результату. До речі, остання є тільки в медичній лабораторії ДІЛА. Далі відбуваються виписка та видача результату. Правильна та безпомилкова виписка може бути тільки тоді, коли лабораторно-інформаційна система безпосередньо передає інформацію і максимально виключений людський фактор. Після цього за допомогою електронної пошти максимально швидко видають результати пацієнту.

Отже, кожен з учасників процесу зацікавлений у кінцевому результаті, а кінцевий результат – це здоров'я нації.

Поряд із цим на постаналітичному етапі вкрай важлива кваліфікація лікаря. Він повинен правильно інтерпретувати результат, тобто розуміти, що призначив і що отримав, щоб на підставі отриманих даних призначити пацієнту терапію або подальше дообстеження.

Саме тому відповідальні лабораторії, як, наприклад, ДІЛА, впроваджують в компанії службу клінічного супроводу лікаря, а держава повинна взяти на себе відповідальність за якісну підготовку майбутніх лікарів і ввести в навчальний курс лабораторну діагностику, а саме предмет клінічної патології, що дасть майбутньому спеціалісту розуміння, які дослідження призначати при вивченні якихось нозологій.